

БІБЛІОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО

Проаналізовано бібліографічні джерела в науковій спадщині Агатангела Кримського (1871–1942). Протягом усього життя він систематично та ретельно складав свою особисту бібліографію, оскільки вбачав у цьому необхідну складову праці кожного вченого. Так само уважно він ставився до складання бібліографії своїх власних досліджень, бо вважав це початком та основою будь-якої наукової роботи. Також простежуються публікації та наповнення друкованих бібліографій науковця.

Ключові слова: бібліографія, Агатангел Кримський, рукопис, джерела, наука.

Бібліографія як явище з'явилася ще за часів Стародавнього Сходу, що було обумовлено загальнокультурними факторами, тобто появою все нових переписаних манускриптів і необхідністю їхньої ідентифікації. Але як наука вона почала розвиватися тільки в Стародавніх Греції та Римі (де освіта й використання книг відігравали важливу роль), поступово набуваючи інформаційних змін у середньовічній Європі, де бібліографічна діяльність виступала засобом управління письмово-документальними комунікаціями. Незрілий рівень розвитку бібліографії, в якій не дотримувалися ані хронологічного, ані алфавітного принципів з часом трансформувалася. Збільшення кількості читачів та їхні потреби зумовили диференціацію бібліографічної інформації за видами і формами та появу інвентарних списків, бібліотечних каталогів і бібліографічних посібників. Сучасна форма подання бібліографічних матеріалів сформувалася вже в ХІХ ст., виступаючи в тому числі допоміжним фактором у роботі науковців. Первинні навички для складання бібліографічного опису та усвідомлення важливості формування особистих бібліографічних покажчиків стали необхідним елементом їхньої роботи.

Сьогодні вивчення спадщини визначної людини неможливе без складання бібліографічного покажчика її праць.

Сходознавець, мовознавець, фольклорист, поет, письменник, організатор науки академік Агатангел Юхимович Кримський (1871–1942) після

закінчення київської Колегії Павла Галагана вирушив на навчання до московського Лазаревського інституту східних мов, з яким був тісно пов'язаний протягом багатьох років. Він вступив до нього молодим чоловіком у 1889 р., а поїхав звідти зрілим професором у 1918 р. Тобто 29 років свого життя провів у стінах цього вищого навчального закладу. Саме з цього часу бере початок його особистий бібліографічний покажчик. Першою публікацією (під псевдонімом А. Хванько) тоді ще студента став переклад українською мовою вірша І. Нікітіна «Ранок на березі ставу». За майже півстоліття активної діяльності з-під пера А. Ю. Кримського вийшло близько тисячі робіт. Чільне місце він посів у вітчизняному сходознавстві, фактично започаткувавши його. Але і його напрацювання в мовознавстві, фольклористиці, вивченні історії здійснили помітний внесок у розвиток науки. Володіючи багатьма мовами, маючи поетичний талант, Агатангел Кримський доніс до читача поезії багатьох східних та європейських авторів, перекладаючи їх українською мовою безпосередньо з оригіналу. Його власні художні твори – поетична збірка «Пальмове гілля», роман «Андрій Лаговський», «Бейрутські оповідання» – витримали перевірку часом та не одне перевидання. Не менш цікавими для розкриття особистості академіка Кримського є публікації його епістолярного спадку. Впродовж усього життя він листувався з визначними сучасниками – Іваном Франком, Лесею Українкою, Борисом Грінченком, Володимиром Гнатюком, Володимиром Левицьким, Павлом Житецьким, Михайлом Павликом, Ігнатієм Крачковським, Володимиром Вернадським, Володимиром Гордлевським, Василем Бартольдом, Віктором Розеном, Всеволодом Міллером, Федором Коршем та багатьма іншими.

Необхідно зазначити, що А. Ю. Кримський дуже ретельно ставився до складання своєї бібліографії (про що згадував у листах різним кореспондентам), завжди намагався контролювати її друкування. Так, він писав В. Гнатюку: «Прохав би прислати коректуру мого бібліографічного покажчика мені на перегляд, бо буде без того багацько помилок друкарських» [1, с. 371]. Підтверджують це й архівні матеріали, що зберігаються у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. В зошитах з «Покажчиками писань А. Кримського», написаних ним власноруч, він методично фіксував усі свої друковані праці.

Одиниця зберігання 26760 з комплексного фонду І «Літературні матеріали» загальним обсягом 53 (29+14+10) аркуші складається наче з трьох окремих частин (26760, 26760а та 26760б), кожна з яких має свою нумерацію [2]. Перша частина – це синій учнівський зошит із заголовком «Библиографический указатель филологических и исторических работ А. Е. Крымского», написаний почерком самого А. Кримського. Він поділив його на

13 розділів. Розділ I назвав «Энциклопедические востоковедные статьи в словаре Брокгауза и Ефрона» [2, с. 1–3]. В ньому Агатангел Юхимович зазначає, що «в первом издании петербургского «Энциклопедического словаря» Брокгауза и Ефрона, начиная с буквы Д (с 1893 до 1905) А. Е. Крымским помещено 198 энциклопедических статей по восточной истории, филологии, литературе и этнографии». Далі він не дає точного бібліографічного посилання з кожної публікації, в той же час виокремлюючи найважливіші на його погляд роботи. Розбиває їх на підрозділи – роботи «по истории ислама, арабов и мусульман», «по арабской литературе», «по персидской литературе», «по другим языкам», зазначаючи при цьому, що переважна частина статей з мусульманського Сходу в словнику належить саме йому. А в новому виданні словника (з 1911 р.) «весь восточно-мусульманский отдел представлен ему сплошь» [2, с. 3]. Тобто можна зробити висновок, що замовники були дуже задоволені якістю статей, написаних Крымським.

Розділ II «Работы по семитской филологии и истории» охоплює праці, видані з 1894 по 1910 р. Вони розташовані не в хронологічному порядку. Можливо Крымський подавав їх за принципом важливості та значення для себе. Цього принципу складач бібліографії дотримувався і надалі. Наступні розділи, які описують різні напрями сходознавчих досліджень, складені саме так. Розбив він їх на такі: «По истории мусульманства», «Коран», «История Персии, её литературы и языка», «История и литература арабов», «Тюркология» [2, с. 4–17]. Розділ VIII має заголовок «Редактированные А. Е. Крымским востоковедные издания и книги», яким учений ще раз підкреслює, що в новому виданні «Энциклопедического словаря» Брокгауза і Ефрона ним «взято на себя ведение всего восточно-мусульманского отдела». А, наприклад, XIV том «Трудов Этнографического отдела Императорского общества любителей естествознания», що вийшов з нагоди ювілею Всеволода Міллера (1900 р.), майже повністю був відредагований ним. Як і написаний присвячений ювілярові вступ, хоч і без зазначення імені автора – А. Ю. Крымського [2, с. 17–18].

Розділи з IX до XIII висвітлюють бібліографію українознавчих праць. Вони називаються: «Фольклористика, этнография и народная словесность», «Филология малорусская, старо-русская, славянская и сравнительная», «По истории старо-малорусской литературы», «По истории малорусской литературы XIX века», «Энциклопедия украиноведения» [2, с. 18–29]. На цьому зошит закінчується, хоча в кінці є ще приписка олівцем рукою А. Крымського, можливо більш пізнього часу: «Далее переписать с печатного ТРУДЫ ПО ВОСТОКОВЕДЕНИЮ».

Друга частина справи 26760а відтворена на складених навпіл та прошитих ниткою аркушах паперу із заголовками та коментарями україн-

ською мовою. Причому папір використано з рельєфним відбитком, на якому зображено герб і напис «князя Паскевича» Хоча на першій сторінці зазначено «Показчик научних писань А. Кримського», і цю фразу написано синім олівцем рукою А. Кримського, інші аркуші заповнені не ним. Новий текст подано чорнилом чорного кольору, почерк чіткий, добре читається. Сама бібліографія вже йде під загальною назвою «Показчик писань проф. А. Е. Кримського» й починається з опису белетристики. З неї й дізнаємося, що «першою друкованою річчю був його [Кримського. – О. В.] віршований переклад з Нікітіна «Ранок на березі ставу» (Зоря, 1889. ч. 24) [2, с. 2а]. Далі ця бібліографія практично дублює попередню, за винятком того, що розділи не пронумеровані, а лише названі й закінчуються «З історії українського письменства ХІХ віку». В переліку згаданих праць трапляються деякі прогалини, які сам Кримський помітив й додав до загального списку олівцем.

Вірогідно, час складання обох згаданих бібліографій приблизно 1911 р., оскільки датування праць Кримського закінчуються ним. Цікаво простежити ті пріоритети, що розставляв А. Кримський, складаючи переліки своїх робіт. Так, готуючи перші огляди своїх праць, він вважав за необхідне спочатку дати численні публікації енциклопедичних статей, оскільки вони охоплювали майже усі народи Близького Сходу, і тільки далі перелічував більш ґрунтовні праці, що торкалися окремих напрямів сходознавства. На перше місце ставив вивчення історії мусульманства та Корану. Далі зупинявся на дослідях з іраністики, арабістики та тюркології, і тільки потім – славістики й українознавства, саме в такому порядку. Як ми знаємо, це точно відображало його особисті уподобання. Хоча займався вивченням українознавчих студій все життя, все ж передусім вбачав себе сходознавцем. Так само першорядними вважав свої філологічні роботи, а вже потім історичні. Її така послідовність зберігалася і в подальших його опублікованих бібліографіях, аж до 1919 р., які до друку, без сумніву, готував та контролював особисто.

На відміну від двох попередніх, третя частина справи 267606 – це листи великого формату з друкованим текстом. Бібліографія охоплює видання 1918–1925 рр. з поділом за роками. Одразу кидається у вічі, що праць сходознавчої тематики стало менше. Переважають українознавчі роботи, поезії, а також статті в газетах, різні інтерв'ю та академічні звіти.

Одиниця зберігання 25730 з фонду І складається з двох зошитів невеликого формату в паперових обкладинках, вкладених у тверді обкладинки. На першому зошиті написано «Показчик писань А. Кримського до мая 1900 року» [3, с. 36–63], причому фразу «до мая 1900 року» закреслено, оскільки, як ми дізнаємося після його вивчення, вівся він до кінця

1905 р. На другому – «Покажчик писань. А. Кримського з 1906 року» [3, с. 1–35]. Обидва написи зроблені рукою А. Кримського. В першому зошиті згадувані роботи поділено за назвами часописів, в яких вони друкувалися, та застосовано хронологічний принцип. Оскільки чорнило змінюється, можна припустити, що складався покажчик не одномоментно, а додавалися праці на час їхньої публікації. До того ж, як уже згадувалося, планувалося вести бібліографію до 1900 р., а, оскільки вистачило місця, її було подовжено до 1905 р. Кримський подав журнали в такому порядку: «Этнографическое обозрение» (роботи з 1892 р.), «Древности восточные» (з 1896), «Киевская старина» (з 1895), «Правда» (з 1890), «Народ» (з 1890), «Дзвінок» (з 1891), «Зоря» (з 1889), «Літературно-науковий вістник» (з 1898), «Зеркало» (з 1890) та «Календар «Зеркала», «Буковина» (з 1891), «Життє і слово» (з 1894). Також перелічуються окремі видання з 1892 р. з поміткою «через Франка і Павлика». Подаються й статті під заголовком «Словарь» (з 1893), причому подані публікації не з Брокгауза і Єфрона, а з інших словників, зокрема Уманця, Лаптева тощо. На останніх кількох аркушах зошита [3, с. 54–58] внесені друковані сходознавчі праці з 1901 р., а далі – художні твори за 1905–1906 рр. [3, с. 59–60]. До зошита додано невеликий клаптик паперу, на якому написано «Ті статті в українських часописах, які треба було подати в Curriculum Vitae з наказу проф. Міллера, названо російськими заголовками» [3, с. 63]. Такі роботи позначені в рукописній бібліографії червоними хрестиками, напевно, самим Агатангелом Юхимовичем.

Другий зошит побудовано за хронологічним принципом. Починається він з 1906 р., і його перша сторінка частково дублює останню сторінку попереднього зошита, тобто можна зробити висновок, що він є його продовженням. Доведено перелік праць до 1933 р. Вівся він чорнилом різних кольорів – чорним, синім, а в кінці переважно олівцем. І всюди почерк самого А. Кримського [3, с. 1–35].

Уперше друкована наукова бібліографія праць А. Ю. Кримського побачила світ у 1903 р. в ювілейній збірці Лазаревського інституту східних мов, професором якого він тоді був [4], та як до додаток до статті про нього в «Большой энциклопедии» [5]. 1911 року бібліографічний покажчик своїх філологічних та історичних праць він долучив до роботи «Арабская литература в очерках и образцах» [6], а наступного року – до публікації про себе в «Словаре членов Общества любителей российской словесности при Московском университете (1811–1911)». Список його досліджень, виданих під егідою Імператорського Московського Археологічного товариства було розміщено в ювілейному виданні 1915 р. [8]. Цього ж року в «Новом энциклопедическом словаре» Брокгауза–Єфрона з'явилася стаття про А. Кримського з додатком бібліографії його праць [9]. Найповніший на той

час «Бібліографічний покажчик друкованих писань професора А. Є. Кримського» вийшов 1919 р. в «Записках історично-філологічного відділу УАН» [10]. Згодом перелік щойно надрукованих робіт з'являвся в цьому виданні ще кілька разів [11, 12, 13, 14], а 1926 р. – вперше окремою книжкою [15]. У п'ятитомнику 1963 р. «Українські письменники. Біобібліографічний словник» також подано бібліографію А. Ю. Кримського [16]. В 1941 р. до ювілею академіка, що широко відзначався громадськістю та державними установами, Л. Р. Рубінзоном та Г. С. Івановою (під наглядом А. Ю. Кримського) було підготовлено до друку покажчик «А. Ю. Кримський», який, на жаль, тоді не встигли опублікувати. Але його рукопис прислужився для складання наступної бібліографії А. Ю. Кримського, як зазначили в передмові її укладачі, співробітники відділу бібліографії Центральної наукової бібліотеки АН УРСР Н. М. Деркач, Н. М. Ісаєва, Г. М. Мартиненко, К. І. Скокан [17]. Це видання побачило світ з нагоди 100-річчя вченого й складалося з двох розділів та допоміжних покажчиків. Перший розділ налічував 1275 назв робіт А. Ю. Кримського, другий – перелік близько 220 позицій досліджень про нього (поданих у кількох підрозділах).

Але з того часу ці покажчики не перевидавалися й стали бібліографічною рідкістю. Наразі спостерігається велика зацікавленість учених та громадськості в особистості та науковому спадку академіка А. Ю. Кримського, про що свідчать численні публікації про нього, що з'явилися друком за останні десятиліття. Тому необхідність появи нового видання, що охоплювало б сучасні перевидання робіт А. Ю. Кримського та дослідження про нього постало на часі. Таке видання було підготовлене співробітниками Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. В цю бібліографію праць фактично було включено всі перелічені вище покажчики, але основою та зразком стало видання 1972 р. Були збережені використані в ньому бібліографічні принципи подачі матеріалу, з деякими змінами в структурі та рубрикаціях, виправлені неточності. Також залучено відомості з бібліографічного покажчика «Україна і Схід. Культурні взаємозв'язки України з народами Близького і Середнього Сходу. 1917–1992», який у 1998 р. видав Ю. М. Кочубей. Готуючи бібліографічний покажчик, упорядники ставили за мету якомога повніше представити всі праці А. Ю. Кримського та роботи про нього, що виходили друком починаючи з 1889 р. й до сьогодні, особливо опубліковані після 1971 р. та за кордоном.

За структурою бібліографічний покажчик поділяється на два великі розділи: «Бібліографія наукових і публіцистичних праць, художніх творів та перекладів А. Ю. Кримського» та «Література про життя, наукову діяльність та літературну творчість А. Ю. Кримського».

Перший розділ побудований за хронологічним принципом. У межах кожного року література подається в такій послідовності: книги; статті; рецензії; книги за редакцією А. Кримського. Для полегшення ідентифікації численних статей, написаних до енциклопедій, вони подані окремою рубрикою. Окремим підрозділом винесені «Художні твори», де представлений поетичний та прозовий спадок автора. Переклади та переспіви з інших мов розміщені в окремих підрозділах, із зазначенням мови оригіналу. Якнайширше використані коментарі та пояснення до праць, узятих з рукопису покажчика 1941 р., які зробив особисто А. Ю. Кримський, зокрема до енциклопедичних статей. Також, по можливості, подавався зміст робіт, із зазначенням наявності приміток, детальних бібліографічних посилань та оглядів, уживаних ученим. Всього в розділі представлено 1332 назви праць А. Ю. Кримського, остання з яких була надрукована в 2012 р. [18, с. 7–151].

Для полегшення користування першим розділом бібліографії до нього зроблені допоміжні покажчики: «Алфавітний покажчик наукових і публіцистичних праць А. Ю. Кримського» (з окремими рубриками – «Редагування», «Рецензування», «Статті в енциклопедіях»); «Алфавітний покажчик художніх творів А. Ю. Кримського» (з рубриками «Поезія» та «Проза»); «Покажчик перекладів та переспівів А. Ю. Кримського» (який згруповано за мовами оригіналів; в свою чергу, в алфавітному порядку подано прізвища авторів та назви творів); «Предметно-тематичний покажчик» (з тематичними та географічними рубриками) та «Іменний покажчик до праць А. Ю. Кримського». Покажчик «Псевдоніми та криптоніми А. Ю. Кримського» допомагає краще зорієнтуватися та ідентифікувати деякі роботи А. Ю. Кримського, особливо серед публікацій в галицьких часописах, в яких він був вимушений друкувати свої роботи інкогніто через прискіпливий нагляд поліції [18, с. 217–275].

У другому розділі «Література про життя, наукову діяльність та літературну творчість А. Ю. Кримського» представлено близько 800 позицій, надрукованих до 2015 р. В ньому застосовано алфавітний порядок подачі матеріалу, в межах прізвища одного автора використано хронологічний принцип, тобто його статті подано в хронологічному порядку. Спочатку подаються прізвища кирилицею, після них – латиницею. Суцільна нумерація продовжується з попереднього розділу [18, с. 152–216].

Цей бібліографічний покажчик є ще однією спробою дати найповніший опис праць академіка Кримського, а також літератури про нього на сьогодні. Безумовно його поява допоможе вивченню спадщини цієї визначної людини.

Список використаних джерел

1. Кримський А. Ю. Листи (1890–1917) А. Ю. Кримський // Твори в п'яти томах. – К. : Наук. думка, 1973. – Т. 5, кн. 1. – 548 с.
2. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ІР НБУВ), ф. І, № 26760 [Бібліографічний покажчик наукових праць А. Ю. Кримського]. – 53 арк.
3. ІР НБУВ, ф. І, № 25730 [Покажчик писань А. Кримського]. – 61 арк.
4. Труды А. Е. Крымского // Тридцатилетие специальных классов Лазаревского института восточных языков. Памятная книжка. – М. : Типогр. В. Гатцук, 1903. – С. 133–136.
5. Крымский // Большая энциклопедия. – СПб. : Изд. Библиогр. Ин-та (Мейер) в Лейпциге и Вене и книгоиздат. Т-ва «Просвещение», 1903. – Т. 11. – С. 604.
6. Библиографический указатель филологических и исторических работ А. Крымского // Крымский А. Арабская литература в очерках и образцах. – М., 1911. – Т. 1. – С. 373–387.
7. Крымский Агафангел Ефимович // Словарь членов Общества любителей российской словесности при Московском университете (1811–1911). – М., 1912. – С. 153–159.
8. Крымский А. Е. [Список трудов] // Императорское Московское Археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.). – М., 1915. – Т. 2, ч. 2 [Список трудов членов Императорского Московского Археологического общества, помещенных в изданиях общества]. – С. 96–98.
9. Крымский Агафангел Ефимович // Новый энциклопедический словарь. – Пг. : Брокгауз–Ефрон, 1915. – Т. 23. – С. 511–512.
10. Бібліографічний покажчик друкованих писань проф. А. Є. Кримського // Записки Истор.-філол. відділу УАН. – 1919. – Кн. 1. – С. XXXVI–LXX.
11. Бібліографія [творів А. Кримського з 1918 по 1925 рік] // Записки Истор.-філол. відділу ВУАН. – 1925. – Кн. 5. – С. 321–327.
12. Бібліографія [за 1925–1926 рр.] // Там само. – 1926. – Кн. 7–8. – С. 622–623.
13. Бібліографія [за 1926–1927 рр.] // Там само. – 1927. – Кн. 15. – С. 309–310.
14. Бібліографія [за 1927–1928 рр.] // Там само. – 1928. – Кн. 19. – С. 411–412.
15. Бібліографічний покажчик писаннів академіка А. Є. Кримського. – К. : Вид. ВУАН, 1926. – 43 с.
16. А. Ю. Кримський // Українські письменники : біобібліографічний словник : у 5 т. – К. : Держлітвидав України, 1963. – Т. 2. – С. 565–588.
17. А. Ю. Кримський. Бібліографічний покажчик (1889–1971) / відп. ред. О. Є. Засенко. – К. : Наук. думка, 1972. – 168 с.
18. А. Ю. Кримський. Бібліографічний покажчик / упоряд. О. Д. Василюк, Ю. М. Кочубей. – К., 2016. – 276 с.

References

1. Krymsky, A. Yu. (1973). *Lysty (1890–1917)*. In A. Yu Krymsky, *Tvory v piaty tomakh* [Works in five volumes] (Vol. 5, book 1). Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
2. Bibliografichnyi pokazhchyk naukovykh prats A. Yu. Krymskogo [Bibliographic index of A. Yu. Krymsky works]. Fond 1, Unit 26760. Institute of Manuscript, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
3. Pokazhchyk pysan A. Krymskoho [Index of A. Krymsky works]. Fond 1, Unit 25730. Institute of Manuscript, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Trudy A. E. Krymskogo [A. Yu. Krymsky works]. (1903). In *Tritdcatiletie spetsialnykh klassov Lazarevskogo instituta vostochnykh iazykov. Pamiatnaia knizhka* [30th anniversary of special classes of Lazarevsky Institute of Oriental Languages. Memory book] (pp. 133–136). Moscow: Tipografia V. Gattcuk. [In Russian].
5. Krymsky. (1903). In *Bolshaiia entsiklopedia* [Big encyclopedia] (Vol. 11, p. 604). Saint Petersburg: Izdanie Bibliograficheskogo Instituta (Meyer) v Leiptcige i Vene i knigoizdatelstva obshchestva Prosveshchenie. [In Russian].
6. Krymsky, A. (1911). Bibliograficheskii ukazatel filologicheskikh i istoricheskikh rabot A. Krymskogo [Bibliographic index of A. Krymsky philological and historical works]. In A. Krymsky, *Arabskaia literatura v ocherkakh i obratcakh* [Arabic literature in essays and examples] (Vol. 1, pp. 373–387). Moscow. [In Russian].
7. Krymskii Agafangel Efimovich [Krymsky Ahatanhel Yukhymovych]. (1912). In *Slovar chlenov Obshchestva liubitelei rossiiskoi slovesnosti pri Moskovskom universitete (1811–1911)* [Glossary of members of the Society of Russian language lovers at Moscow University (1811–1911)] (pp. 153–159). Moscow. [In Russian].
8. Krymskii, A. E. (1915). [Spisok trudov] [List of works]. In *Imperatorskoe Moskovskoe Arkheologicheskoe obshchestvo v pervoe piatidesiatiletie ego sushchestvovaniia (1864–1914 gg.)* [Emperor's Moscow Archaeology Society during the first fifty years of its existence (1864–1914)]: Vol. 2, Pt. 2. [Spisok trudov chlenov Imperatorskogo Moskovskogo Arkheologicheskogo obshchestva, pomeshchennykh v izdaniakh obshchestva] [List of works of members of Emperor's Moscow Archaeology Society, featured in the society's editions] (pp. 96–98). [In Russian].
9. Krymskii Agafangel Efimovich [Krymsky Ahatanhel Yukhymovych]. (1915). In *Novyi entsiklopedicheskii slovar* [New encyclopedic dictionary] (Vol. 23, pp. 511–512). Petersburg: Brokgauz–Efron. [In Russian].
10. Bibliografichnyi pokazhchyk drukovanykh pysan prof. A. Ye. Krymskoho [Bibliographic index of prof. A. Krymsky printed works]. (1919). In *Zapysky Istorychno-filolohichnoho viddilu UAN* [Notes of History and Philology Department of the Ukrainian AS], book 1, pp. 36–70. [In Ukrainian].
11. Bibliografiiia [tvoriv A. Krymskoho z 1918 po 1925 rik] [Bibliography of the works of Ahatanhel Krymsky for 1918 through 1925]. (1925). In *Zapysky Istorychno-filolohichnoho viddilu VUAN* [Notes of the History and Philology Department of the All-Ukrainian AS], Pt. 5, pp. 321–327. [In Ukrainian].

12. Bibliografiiia [za 1925–1926 rr.] [Bibliography for 1925–1926]. (1926). In *Zapysky Istorychno-filolihichnoho viddilu VUAN* [Notes of the History and Philology Department of the All-Ukrainian AS], Pts. 7–8, pp. 622–623. [In Ukrainian].

13. Bibliografiiia [za 1926–1927 rr.] [Bibliography for 1926–1927]. (1927). In *Zapysky Istorychno-filolihichnoho viddilu VUAN* [Notes of the History and Philology Department of the All-Ukrainian AS], Pt. 15, pp. 309–310. [In Ukrainian].

14. Bibliografiiia [za 1927–1928 rr.] [Bibliography for 1927–1928]. (1928). In *Zapysky Istorychno-filolihichnoho viddilu VUAN* [Notes of the History and Philology Department of the All-Ukrainian AS], Pt. 19, pp. 411–412. [In Ukrainian].

15. Bibliografichnyi pokazhchyk pysanniv akademika A. Ye. Krymskoho [Bibliographic index of the academician A. Krymsky works]. (1926). Kyiv: Vseukrainska akademiia nauk. [In Ukrainian].

16. A. Yu. Krymsky [A. Yu. Krymsky]. (1963). In *Ukrainski pysmennyky: biobibliografichnyi slovnyk* [Ukrainian writers: biobibliographic dictionary] (Vol. 2, pp. 565–588). Kyiv: Derzhlitvydav Ukrainy. [In Ukrainian].

17. Zasenka, O. Ye. (Ed.). (1972). *A. Yu. Krymskyi. Bibliografichnyi pokazhchyk (1889–1971)* [A. Yu. Krymskyi. Bibliographic index (1889–1971)]. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].

18. Vasyliuk, O. D., Kochubei, Yu. M. (Comps.). *A. Yu. Krymskyi. Bibliografichnyi pokazhchyk* [A. Yu. Krymskyi. Bibliographic index]. (2016). Kyiv. [In Ukrainian].

O. Vasyliuk

Bibliographical sources in Agathangel Krymsky's research heritage.

Bibliographical sources in Agathangel Krymsky's (1871–1942) research heritage are analyzed in the article. During the whole life, Agathangel Krymsky systematically and thoroughly compiled his bibliography, as the scholar considered it to be a constituent part of any researcher's work. He also paid attention to the compilation of his own research bibliography, as he considered it to be the beginning and the basis of any scientific work. The publications and the wording of the scholar's printed bibliographies are also dwelled upon.

Key words: bibliography, Agathangel Krymsky, manuscript, sources, science.

О. Д. Василюк

Библиографические источники в научном наследии Агафангела Крымского.

В статье анализируются библиографические источники в научном наследии Агафангела Крымского (1871–1942). На протяжении всей жизни он систематически и тщательно составлял свою личную библиографию, поскольку видел в этом необходимую составляющую работы любого учёного. Также внимательно он относился к составлению библиографии своих собственных исследований, потому что считал это началом и основой любой научной работы. Прослеживаются публикации и наполнение печатных библиографий учёного.

Ключевые слова: библиография, Агафангел Крымский, рукопись, источники, наука.